

Konferencji upowszechniająca programy rozwijające kompetencje wychowawcze rodziców,
sprzyjające kształtowaniu postaw i zachowań prozdrowotnych dzieci i młodzieży.
PROJEKT FINANSOWANY ZE ŚRODKÓW NPZ NA LATA 2016-2020

Absencja szkolna adolescentów w kontekście rozwojowym.

Odmowa chodzenia do szkoły jako wyzwanie zespołowe –
ucznia, rodziców, szkoły i psychologa.

mgr Hanna Bartosz
psycholog, psychoterapeuta, socjoterapeuta
PROPSYCHE Sp. z o.o.

Plan wystąpienia

- I. Wprowadzenie
 1. Realizacja nauki i obowiązku szkolnego z perspektywy prawa.
 2. Obowiązek szkolny z perspektywy zadań rozwojowych.
 3. Terminy i definicje.
 4. Skala problemu.
- II. Fobia szkolna – diagnoza czy symptom
 1. Absencja szkolna jako objaw pojawiających się trudności, zaburzeń i chorób psychicznych.
 2. Diagnoza jako sposób zrozumienia odmowy chodzenia do szkoły.
 3. Konsekwencje utrzymywania się odmowy chodzenia do szkoły w czasie.
- III. Praca zespołowa jako najbardziej optymalna forma pomocy
- IV. Kilka refleksji kończących

Ale najpierw...

I. Marcel, 8 lat

W lutym przeprowadził się z rodzicami do nowego miasta. Od 1,5 miesiąca poranki to istna wojna. Mama najpierw nie może dobudzić Marcela i doprosić się, aby zszedł na śniadanie. Gdy nadchodzi czas wyjścia z domu chłopiec zaczyna płakać, kłaść się na podłogę, krzyczeć. Już kilkanaście razy trzeba było go odebrać ze szkoły z powodu bólu brzucha, gorączki, wymiotów. Objawy te znikają po powrocie do domu. Rodzice chłopca już kilka raz pozwolili mu zostać w domu z powodu poczucia bezsilności...

II. Nina, 14 lat

Rodzice Niny otrzymali wiadomość, że dziewczyna ma już kilkanaście nieusprawiedliwionych godzin. Zwykle są to ostatnie lekcje, czasem połowa dnia szkolnego, a czasem nawet cały dzień. Rodzice są w szoku ponieważ byli przekonani, że córka nie opuściła ani jednego dnia w szkole. Nie mają pojęcia, gdzie znajduje się ona w czasie, gdy powinna być w szkole. Niedługo potem ze szkoły przychodzi kolejna wiadomość, że Nina wraz ze znajomymi została zatrzymana przez straż miejską na paleniu marihuany w parku blisko szkoły...

III. Fabian, 17 lat

Z powodu pozostawienia ważnych dokumentów matka Fabiana wpadła do domu na chwilę ok. 11:00. Okazało się, że syn, który powinien być w szkole, nawet nie wstał z łóżka. Na pytanie pełne złości, co robi w domu, usłyszała, że nie miał siły się podnieść. Po rozmowie z chłopcem i telefonie do wychowawcy okazało się, że w ostatnim miesiącu Fabian znacznie pogorszył swoje wyniki w nauce, bywał rozkojarzony, nieobecny, opryskliwy a od dwóch tygodni wcale nie było go w szkole...

Konferencji upowszechniająca programy rozwijające kompetencje wychowawcze rodziców,
sprzyjające kształtowaniu postaw i zachowań prozdrowotnych dzieci i młodzieży.
PROJEKT FINANSOWANY ZE ŚRODKÓW NPZ NA LATA 2016-2020

I. Wprowadzenie

Realizacja nauki i obowiązku szkolnego z perspektywy prawa.

- I. **Nauka jest obowiązkowa** do ukończenia 18 roku życia.
- II. Niespełnianie obowiązku nauki **podlega egzekucji** w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.
- III. Środkiem przymuszającym do wyegzekwowania realizowania obowiązku nauki, jest **grzywna** w celu przymuszenia.
- IV. Rodzice dziecka podlegającego obowiązkowi szkolnemu są obowiązani do:
 - 1) dopełnienia czynności związanych ze zgłoszeniem dziecka do szkoły;
 - 2) **zapewnienia regularnego uczęszczania na zajęcia szkolne;**
 - 3) zapewnienia dziecku warunków umożliwiających przygotowanie się do zajęć;
 - 4) informowania, w terminie do dnia 30 września każdego roku, dyrektora szkoły podstawowej, w obwodzie której dziecko mieszka, o realizacji obowiązku szkolnego spełnianego w sposób określony w art. 36 ust. 10 lub 11.

Podstawa prawna:

1. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe.
2. Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Obowiązek szkolny z perspektywy zadań rozwojowych.

Zadania rozwojowe w ciągu życia wg. Havighurst'a

Średnie dzieciństwo (5/6 – 12/13 lat)

- Nabywanie sprawności fizycznych potrzebnych w codziennym życiu, zwłaszcza w zabawach z rówieśnikami.
- Wytwarzanie zdrowych postaw wobec samego siebie i wzrastającego/rozwijającego się organizmu.
- Uczenie się przebywania z rówieśnikami, także bez obecności dorosłych.
- Uczenie się właściwych ról męskich lub kobiecych.
- Rozwijanie podstawowych umiejętności czytania, pisania i liczenia.
- Rozwijanie pojęć potocznych przydatnych w życiu codziennym.
- Rozwijanie świadomości, moralności i skali wartości.
- Osiągnięcie niezależności osobistej.
- Rozwijanie postaw wobec grup społecznych oraz instytucji

Adolescencja (12/13 – 18 lat)

- Nawiązywanie nowych, bardziej dojrzałych więzi z rówieśnikami obojga płci.
- Ukształtowanie roli męskiej lub kobiecej.
- Akceptacja zmian zachodzących we własnym organizmie i efektywne posługiwanie się własnym ciałem.
- Osiągnięcie niezależności uczuciowej od rodziców i innych osób dorosłych.
- Przygotowanie do zawarcia małżeństwa i życia w rodzinie.
- Przygotowanie do kariery zawodowej (niezależności ekonomicznej)
- Rozwijanie ideologii (sieci wartości i systemu etycznego kierującego zachowaniem).
- Dążenie i osiągnięcie postępowania odpowiedzialnego społecznie.

Havighurst, R. J. (1972). *Developmental tasks and education*. New York: David McKay.

Obowiązek szkolny z perspektywy zadań rozwojowych.

Etapy rozwoju tożsamości człowieka wg. Eriksona.

1. Ufność vs brak ufności (pierwszy rok życia)
2. Autonomia vs wstyd, niepewność (wczesne dzieciństwo)
3. Inicjatywa vs poczucie winy (wiek przedszkolny)

4. Pracowitość vs poczucie niższości (wiek szkolny)

W tej fazie zabawa ustępuje nauce, dziecko uczy się pracowitości. Nagradzane za to czerpie satysfakcję z wytrwałości i pilności.

Jeżeli zwraca się uwagę na to, co dziecko wytwarza, powstaje u niego poczucie pracowitości. Dzięki gorliwej pracy dziecko osiąga poczucie kompetencji a w dalszym etapie fachowości. Nauka dorosłego życia nie odnosi się jedynie do nauki w szkole. Równie ważne jest wdrażanie dziecka do obowiązków domowych, zajęć sportowych i gier zespołowych.

Krytyka i wyśmiewanie wysiłków rodzi w nim poczucie niższości, które może znacząco utrudniać swobodne korzystanie ze swej zręczności i inteligencji.

1. Tożsamość vs pomieszenie tożsamości (okres pokwitania)
2. Bliskość vs izolacja (wczesny wiek dojrzały)
3. Twórczość vs stagnacja (wiek średni)
4. Integralność vs rozpacz (starość)

Erikson, E.H. (2004). *Tożsamość a cykl życia*, Poznań: Wyd. Zysk i S-ka.

Terminy i definicje

Absencja szkolna – usprawiedliwiona lub nieusprawiedliwiona nieobecność w szkole;

Jerzak, M. (red.). (2016). *Zaburzenia psychiczne i rozwojowe u dzieci a szkolna rzeczywistość*. Warszawa: PWN

Terminy i definicje

Absencja szkolna – usprawiedliwiona lub nieusprawiedliwiona nieobecność w szkole;

Fobia szkolna – odmowa chodzenia do szkoły związana z przeżywaniem **silnego lęku związanego z rozdzieleniem od matki**;

Wagarowanie – ucieczka z lekcji; niechodzenie do szkoły przez dzieci i nastolatków przejawiających **problemy z zachowaniem**;

Wycofanie dziecka ze szkoły – niechodzenie do szkoły związane z **jawną lub ukrytą niechęcią rodziców**, aby dziecko uczęszczało do szkoły;

Jerzak, M. (red.). (2016). *Zaburzenia psychiczne i rozwojowe u dzieci a szkolna rzeczywistość*. Warszawa: PWN

Terminy i definicje

Absencja szkolna – usprawiedliwiona lub nieusprawiedliwiona nieobecność w szkole;

Fobia szkolna – odmowa chodzenia do szkoły związana z przeżywaniem **silnego lęku związanego z rozdzieleniem od matki**;

Wagarowanie – ucieczka z lekcji; niechodzenie do szkoły przez dzieci i nastolatków przejawiających **problemy z zachowaniem**;

Wycofanie dziecka ze szkoły – niechodzenie do szkoły związane z **jawną lub ukrytą niechęcią rodziców**, aby dziecko uczęszczało do szkoły;

Odmowa chodzenia do szkoły

Karney. Ch. A. (2008). School absenteeism and school refusal behavior in youth: A contemporary review. *Clinical Psychology Review* 28(3):451-71

Skala problemu

Odmowa chodzenia do szkoły to problem występujący na jakimś etapie kariery szkolnej u

ok. 2-5% uczniów

Skala problemu

Odmowa chodzenia do szkoły to problem występujący na jakimś etapie kariery szkolnej u

ok. 2-5% uczniów

1 września 2020 roku zajęcia dydaktyczno-wychowawcze rozpoczęło

ok. 4 mln 650 tys. uczniów

Skala problemu

Odmowa chodzenia do szkoły to problem występujący na jakimś etapie kariery szkolnej u

ok. 2-5% uczniów

1 września 2020 roku zajęcia dydaktyczno-wychowawcze rozpoczęło

ok. 4 mln 650 tys. uczniów

Problem dotyczyć może zatem

ok. 93 tys. – 232,5 tys. uczniów!!

Skala problemu

Odmowa

Rozprawy z Dziejów Oświaty
2017 | 54 | 39–73

Realizacja obowiązku szkolnego w szkołach ludowych Galicji w latach 1774–1873 (na przykładzie łacińskiej diecezji przemyskiej)

Pelczar Roman

Warianty tytułu:
EN The Implementation of Compulsory Education in Folk Schools in Austrian Galicia, 1774–1873 (on the Example of the Latin Diocese of Przemysl)

Języki publikacji: PL

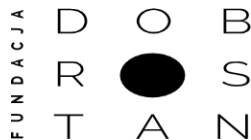
Abstrakty:
EN In 1774, state authorities in Austria and its crownland Galicia introduced compulsory elementary education for children. The aim of the article is to show the conditions and the degree of fulfillment of educational obligations by the plebeians living in Galicia. For this purpose, the situation in the Latin Diocese of Przemysl was analysed. The compulsory school system was intended for children from peasant and bourgeois families. In order to implement it, state institutions issued several legal acts. Nevertheless, attendance in almost all compulsory schools was low throughout the analyzed period. The problem was particularly striking in rural schools. Peasants did not want to send their children to school. They did not see the benefits of education. They preferred to employ children on their farms or send them to other people for gainful employment. Children often went to school only at certain times of the year or regularly left school during the school year. In towns, too, the degree of fulfillment of school duties was quite unsatisfactory. In general, boys had a better attendance record than girls. In spite of the compulsory character of schools, state authorities often did not enforce educational obligations.

Now!!

Konferencji upowszechniająca programy rozwijające kompetencje wychowawcze rodziców,
sprzyjające kształtowaniu postaw i zachowań prozdrowotnych dzieci i młodzieży.
PROJEKT FINANSOWANY ZE ŚRODKÓW NPZ NA LATA 2016-2020

II. Fobia szkolna – diagnoza czy symptom

Absencja szkolna jako objaw pojawiających się trudności, zaburzeń, chorób psychicznych

Najczęstszymi rozpoznaniem, w których jako **objaw** pojawia się opuszczanie lekcji to:

A. Zaburzenia lękowe:

- zaburzenie lęku separacyjnego,
- zaburzenie lęku uogólnionego,
- fobie proste,
- fobia społeczna.

B. Zaburzenia nastroju (najczęściej depresja).

C. Problemy z zachowaniem:

- Zaburzenia opozycyjno-buntownicze,
- Zaburzenia zachowania.

Zaburzenia lękowe

Lęk przed szkołą w ogóle lub związany z konkretnymi sytuacjami:

- rozdzielenie z bliskimi,
- ocena nauczyciela,
- presja dotycząca ocen i/lub osiągnięć,
- stresujące wydarzenia szkolne (odpowiedź przy tablicy, sprawdzian)
- kontakty rówieśnicze;

Wzór nieobecności -> chodzenie „w kratkę”, ucieczka w drodze do szkoły, wcześniejszy powrót do domu; **nasilenie objawów po przerwach** (wakacje, ferie, weekend, choroba);

Objawy lęku -> bezpośrednio przed „zagrożeniem”;

OBJAWY SOMATYCZNE I ZNIEKSZTAŁCENIA POZNAWCZE!

Jerzak, M. (red.). (2016). *Zaburzenia psychiczne i rozwojowe u dzieci a szkolna rzeczywistość*. Warszawa: PWN

Zaburzenie nastroju

Specyficzne objawy:

- obniżony nastrój (gorzej rano niż wieczorem),
- drażliwość,
- wielogodzinne sesje przy komputerze, telewizorze, telefonie (minimalny wysiłek!),
- odwrócenie rytmu dobowego,
- pogorszenie wyników w nauce (obniżona koncentracja);

Wzór nieobecności -> spóźnienia i nieobecności narastają aż do całkowitego ograniczenia obecności;

Jerzak, M. (red.). (2016). *Zaburzenia psychiczne i rozwojowe u dzieci a szkolna rzeczywistość*. Warszawa: PWN

Problemy z zachowaniem

Najczęstszą formą nieobecności w szkole są **wagary**.

Wzór nieobecności -> często bez zauważalnego wzorca, pojedyncze godziny lub całe dni nieobecności, wybór przedmiotów nielubianych, „nieważnych”;

Duże prawdopodobieństwo **zachowań ryzykownych!**

Jerzak, M. (red.). (2016). *Zaburzenia psychiczne i rozwojowe u dzieci a szkolna rzeczywistość*. Warszawa: PWN

Diagnoza jako sposób zrozumienia odmowy chodzenia do szkoły

POWODY | ZYSKI | STRATY

1. Unikanie szkoły, jako miejsca, w którym pojawiają lub nasilają się negatywne emocje.
2. Unikanie konkretnych sytuacji w szkole, związanych przede wszystkim z relacjami społecznymi lub koniecznością bycia ocenianym.
3. Odmowa chodzenia do szkoły jest sposobem przyciągnięcia uwagi ważnych i znaczących osób.
4. Przyczyną odmowy chodzenia do szkoły jest chęć przebywania z osobami spoza rodziny lub chęć, by miło spędzić czas.

Karney, Ch. A. (2008). School absenteeism and school refusal behavior in youth: A contemporary review. *Clinical Psychology Review* 28(3):451-71

Konsekwencje utrzymywania się odmowy chodzenia do szkoły w czasie.

1. Brak promocji do następnej klasy, nieukończenie szkoły.
2. Zanik relacji rówieśniczych, obniżenie kompetencji społecznych.
3. Brak możliwości realizowania zadań rozwojowych.
4. Pogorszenie relacji rodzinnych.
5. Wystąpienie zachowań ryzykownych; wejście w konflikt z prawem.
6. Pojawienie się innych niż dotychczasowe zaburzeń psychicznych.
7. ...

Karney, Ch. A. (2008). School absenteeism and school refusal behavior in youth: A contemporary review. *Clinical Psychology Review* 28(3):451-71

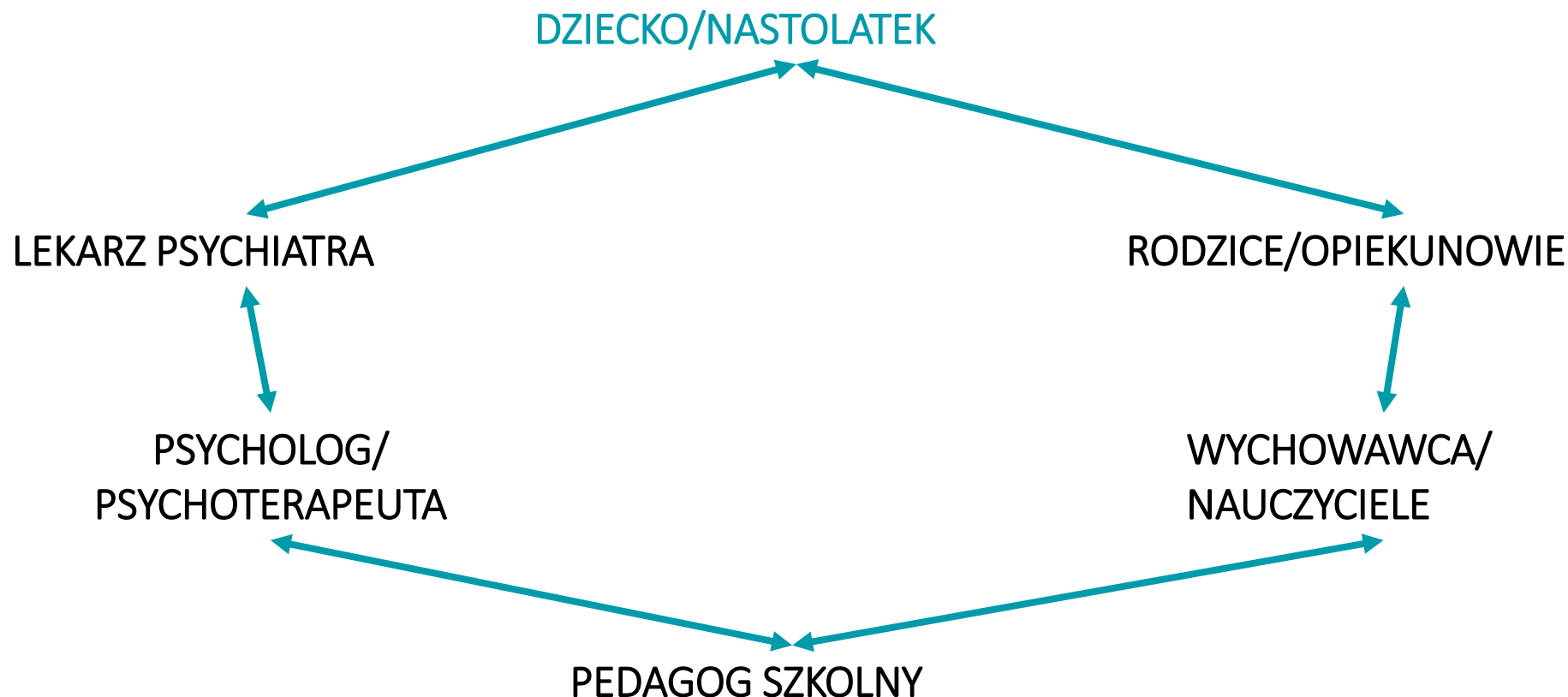

Konferencji upowszechniająca programy rozwijające kompetencje wychowawcze rodziców,
sprzyjające kształtowaniu postaw i zachowań prozdrowotnych dzieci i młodzieży.
PROJEKT FINANSOWANY ZE ŚRODKÓW NPZ NA LATA 2016-2020

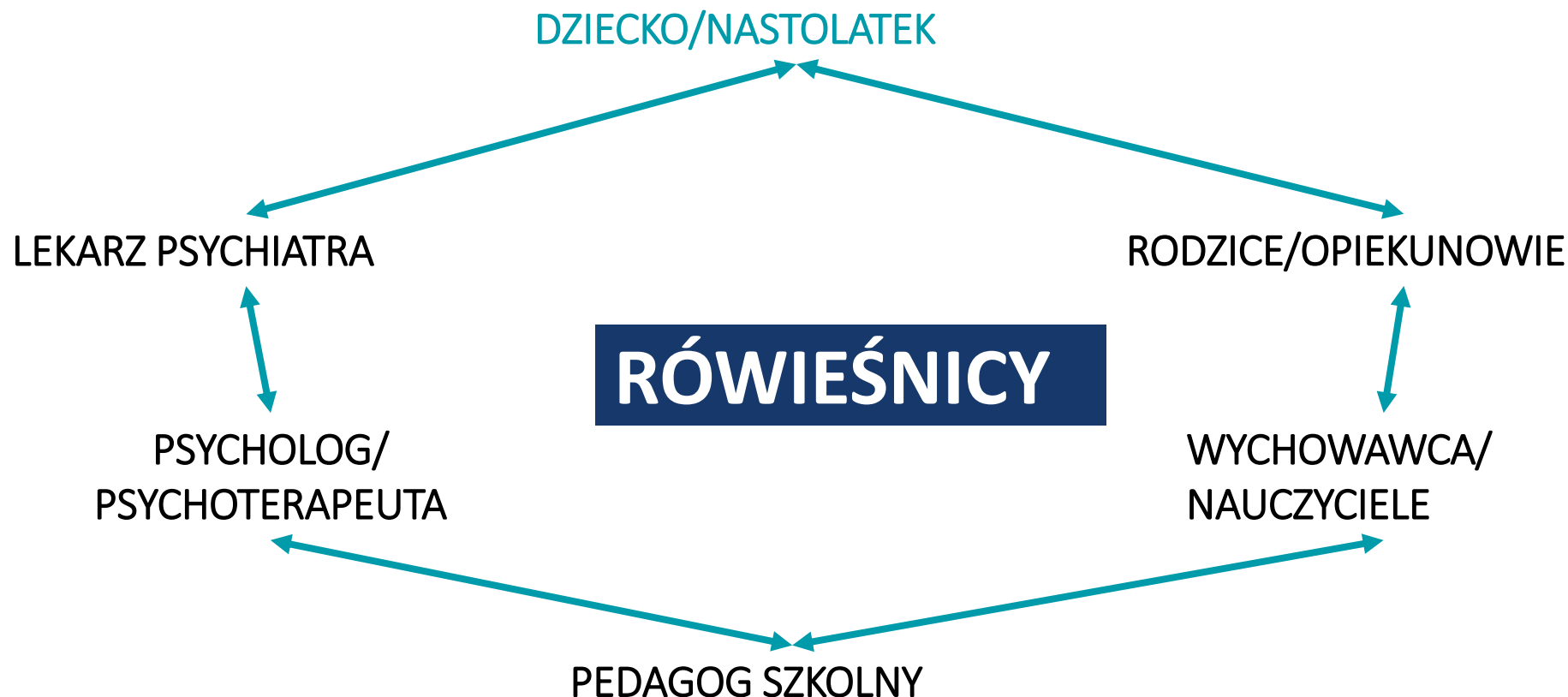
III. Praca zespołowa jako najbardziej optymalna forma pomocy

Idealny system pracy nad odmową chodzenia do szkoły

Idealny system pracy nad odmową chodzenia do szkoły

Konferencji upowszechniająca programy rozwijające kompetencje wychowawcze rodziców,
sprzyjające kształtowaniu postaw i zachowań prozdrowotnych dzieci i młodzieży.
PROJEKT FINANSOWANY ZE ŚRODKÓW NPZ NA LATA 2016-2020

Absencja szkolna adolescentów w kontekście rozwojowym.

Odmowa chodzenia do szkoły jako wyzwanie zespołowe – ucznia, rodziców, szkoły i psychologa.

Dziękuję za uwagę!

mgr Hanna Bartosz

h.bartosz@pro-psyche.pl

FUNDACJA
D
R
T
O
●
A
S
N

